

## EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2008/115/EB

2008 m. gruodžio 16 d.

## dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 63 straipsnio 3 dalies b punktą,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą,

laikydami Sutarties 251 straipsnyje nustatytos tvarkos <sup>(1)</sup>,

kadangi:

- (1) 1999 m. spalio 15 ir 16 d. Tarpinės Europos Vadovų Taryba nustatė nuoseklią imigracijos ir prieglobsčio strategiją, apimančią bendros prieglobsčio sistemos sukūrimą, legalios imigracijos politiką ir kovą su nelegalia imigracija.
- (2) 2004 m. lapkričio 4 ir 5 d. Briuselio Europos Vadovų Taryba paragino suformuoti efektyvią išsiuntimo ir repatriacijos politiką, pagrįstą bendrais standartais, siekiant, kad su grąžintinais asmenimis būtų elgiama žmoniškai ir kad būtų gerbiamos jų pagrindinės teisės ir orumas.
- (3) 2005 m. gegužės 4 d. Europos Tarybos Ministrų komitetas priėmė „Dvidešimt gairių dėl priverstinio grąžinimo“.
- (4) Turi būti nustatytos aiškos, suprantamos ir teisingos taisyklės siekiant sukurti efektyvią grąžinimo politiką kaip privalomą gerai veikiančios migracijos politikos elementą.
- (5) Šia direktyva turėtų būti nustatytos horizontalaus pobūdžio taisyklės, taikomos visiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka ar nebeatitinka atvykimo į valstybę narę, buvimo arba gyvenimo joje sąlygų.
- (6) Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad neteisėtas trečiųjų šalių piliečių buvimas būtų nutrauktas vadovaujantis teisinga ir aiškia tvarka. Pagal bendruosius ES teisės principus sprendimai pagal šią direktyvą turėtų būti priimami dėl kiekvieno konkretaus atvejo atskirai ir vadovaujantis objektyviais kriterijais, t. y. nagrinėjant turėtų

būti atsižvelgiama ne vien į neteisėto buvimo faktą. Naudodamos standartines sprendimų, susijusių su grąžinimu, t. y. sprendimų grąžinti ir, jei priimama, sprendimų uždrausti atvykti ir sprendimų dėl išsiuntimo, formas, valstybės narės turėtų atsižvelgti į tą principą ir visapusiškai laikytis visų taikytinų šios direktyvos nuostatų.

- (7) Pabrėžiama, kad siekiant palengvinti grąžinimo procesą, būtini Bendrijos ir dvišaliai readmisijos susitarimai su trečiosiomis šalimis. Tarptautinis bendradarbiavimas su kilmės šalimis visais grąžinimo proceso etapais yra būtina sąlyga siekiant grąžinimo įvykdymo.
- (8) Pripažįstama, kad valstybė narė turi teisę grąžinti neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius su sąlyga, kad veikia teisinga ir veiksminga prieglobsčio sistema, kurioje visiškai atsižvelgiama į pabėgėlių negrąžinimo principą.
- (9) Pagal 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvą 2005/85/EB, nustatančią būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse <sup>(2)</sup>, trečiosios šalies pilietis, paprašęs prieglobsčio valstybėje narėje, neturėtų būti laikomas neteisėtai tos valstybės narės teritorijoje esančiu piliečiu, kol neišgaliojo sprendimas nepatenkinti prašymo arba sprendimas, kuriuo jis netenka teisės likti šalyje kaip prieglobsčio siekiantis asmuo.
- (10) Kai nėra pagrindo manyti, kad tai galėtų pakenkti grąžinimo procedūros tikslui, savanoriškam grįžimui turėtų būti suteikiama pirmenybė priverstinio grąžinimo atžvilgiu ir turėtų būti suteikiamas laikotarpis savanoriškai išvykti. Savanoriško išvykimo laikotarpis turėtų būti pratęsiamas, kai tai reikalinga dėl ypatingų individualaus atvejo aplinkybių. Siekiant skatinti savanorišką grįžimą, valstybės narės turėtų teikti didesnę su grįžimu susijusią pagalbą, konsultuoti ir tinkamiausiu būdu naudotis atitinkamomis Europos grąžinimo fondo teikiamomis finansavimo galimybėmis.
- (11) Turėtų būti nustatytos bendros minimalios teisinės apsaugos priemonės, taikomos sprendimams, susijusiems su grąžinimu, siekiant užtikrinti efektyvią atitinkamų asmenų interesų apsaugą. Asmenys, neturintys pakankamai lėšų, turėtų gauti nemokamą reikalingą teisinę pagalbą. Valstybės narės savo nacionalinės teisės aktuose turėtų nurodyti, kokiais atvejais teisinė pagalba laikoma reikalinga.

<sup>(1)</sup> 2008 m. birželio 18 d. Europos Parlamento nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2008 m. gruodžio 9 d. Tarybos sprendimas.

<sup>(2)</sup> OL L 326, 2005 12 13, p. 13.

- (12) Turėtų būti atsižvelgta į nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių, kurie dar negali būti išsiųsti, padėtį. Jų minimalių poreikių tenkinimo sąlygos turėtų būti apibrėžtos pagal nacionalinės teisės aktus. Siekiami įrodyti savo specifinę padėtį administracinės kontrolės ar patikrinimų atveju, šie asmenys turėtų gauti jų situacijos raštišką patvirtinimą. Valstybės narės turėtų galėti savo nuožiūra nustatyti raštiško patvirtinimo formą ir formatą, ir taip pat turėtų galėti jį įtraukti į pagal šią direktyvą priimamus sprendimus, susijusius su grąžinimu.
- (13) Priverstinių priemonių taikymas turėtų priklausyti nuo proporcingumo ir veiksmingumo principų, atsižvelgiant į priemones, kurių imamasi, ir siekiamus tikslus. Turėtų būti numatytos minimalios apsaugos priemonės, taikomos priverstiniam grąžinimui, atsižvelgiant į 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos sprendimą 2004/573/EB dėl jungtinių skrydžių organizavimo, iš dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijos išsiunčiant trečiųjų šalių piliečius, kurių atžvilgiu priimti atskiri įsakymai dėl išsiuntimo <sup>(1)</sup>. Valstybės narės turėtų būti suteikiama galimybė pasinaudoti įvairiomis galimybėmis kontroliuoti priverstinį grąžinimą.
- (14) Nacionalinėms priemonėms, susijusioms su grąžinimu, turėtų būti suteiktas poveikis Europos mastu nustatant draudimą atvykti, kuriuo uždraudžiama atvykti į visų valstybių narių teritoriją ir būti joje. Draudimo atvykti laikotarpis turėtų būti nustatomas kiekvienu atveju tinkamai atsižvelgiant į visas susijusias aplinkybes ir paprastai neturėtų būti ilgesnis nei penkeri metai. Ypatingai turėtų būti atsižvelgiama į tuos atvejus, kai dėl atitinkamo trečiosios šalies piliečio jau priimtas daugiau kaip vienas sprendimas grąžinti ar duotas įsakymas išsiųsti, ar kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis atvyko į valstybės narės teritoriją draudimo atvykti laikotarpiu.
- (15) Valstybės narės turėtų nuspręsti, ar, priimant su grąžinimu susijusius sprendimus dėl peržiūros, peržiūros institucija arba įstaiga yra įgaliojamos pačios priimti sprendimą, susijusį su grąžinimu, kuris pakeistų ankstesnį sprendimą.
- (16) Sulaikymo taikymas išsiuntimo tikslu turėtų būti ribojamas ir atitikti proporcingumo principą priemonių, kurių imamasi, ir siekiamų tikslų atžvilgiu. Sulaikymas yra pateisinamas tik tada, kai rengiamasi grąžinimui arba išsiuntimo procesui, ir jei švelnesnių priverstinių priemonių nepakaktų.
- (17) Su sulaikymais trečiųjų šalių piliečiais turėtų būti elgiamasi humaniškai ir gerbiant jų orumą, pagrindines jų teises ir laikantis tarptautinės bei nacionalinės teisės. Nepažeidžiant teisėsaugos institucijų vykdomo pirminio sulai-
- kymo, kuris reglamentuojamas nacionalinės teisės aktais, sulaikymas paprastai turėtų būti vykdomas specialiuose sulaikymo centruose.
- (18) Valstybės narės turėtų būti sudaryta galimybė greitai gauti informaciją apie kitų valstybių narių išduotus draudimus atvykti. Keitimasis informacija turėtų vykti pagal 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1987/2006 dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo <sup>(2)</sup>.
- (19) Įgyvendindamos šią direktyvą, atitinkamos institucijos turėtų bendradarbiauti visuose grąžinimo proceso etapuose ir keistis gerosios praktikos pavyzdžiais bei skatinti juos taikyti, kad Europos lygmeniu būtų sukuriamą pridėtinė vertė.
- (20) Kadangi šios direktyvos tikslu, tai yra nustatyti bendras grąžinimo, išsiuntimo, priverstinių priemonių taikymo, sulaikymo ir draudimo atvykti taisyklės, valstybės narės negali deramai pasiekti ir kadangi dėl jos masto ir poveikio to tikslo būtų geriau siekti Bendrijos lygmeniu, laikydamosi Sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Bendrija gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti.
- (21) Valstybės narės turėtų įgyvendinti šią direktyvą nediskriminuodamos dėl lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos.
- (22) Pagal 1989 m. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją valstybės narės, įgyvendindamos šią direktyvą, visų pirma turėtų atsižvelgti į „vaiko interesus“. Pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją valstybės narės, įgyvendindamos šią direktyvą, visų pirma turėtų atsižvelgti į pagarbą šeimos gyvenimui.
- (23) Šios direktyvos taikymas nepažeidžia įsipareigojimų, atsirandančių pagal 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvenciją dėl pabėgėlių statuso su pakeitimais, padarytais 1967 m. sausio 31 d. Niujorko protokolu.
- (24) Ši direktyva gerbia pagrindines teises ir laikosi principų, kurie visų pirma pripažinti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

<sup>(1)</sup> OL L 261, 2004 8 6, p. 28.

<sup>(2)</sup> OL L 381, 2006 12 28, p. 4.

- (25) Pagal Protokolo dėl Danijos pozicijos, pridėdama prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties, 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimančią šią direktyvą, nėra jos saistoma ir neprivalo jos taikyti. Atsižvelgiant į tai, kad ši direktyva – apimtimi, kuria ji taikoma trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka arba nebeatitinka atvykimo sąlygų pagal Šengeno sienų kodeksą<sup>(1)</sup> – plėtoja Šengeno *acquis* pagal Europos bendrijos steigimo sutarties IV antraštinės dalies trečios dalies nuostatas, Danija, remdamasi minėto protokolo 5 straipsniu, per šešis mėnesius nuo šios direktyvos priėmimo dienos nusprendžia, ar ji ją įgyvendins savo nacionalinėje teisėje.
- (26) Ši direktyva – tiek, kiek ji taikoma trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka arba nebeatitinka atvykimo sąlygų pagal Šengeno sienų kodeksą – plėtoja Šengeno *acquis* nuostatas, kurios netaikomos Jungtinei Karalystei pagal 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos sprendimą 2000/365/EB dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prašymo dalyvauti įgyvendinant kai kurias Šengeno *acquis* nuostatas<sup>(2)</sup>; be to, pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties pridėto Protokolo dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius ir nedarant poveikio minėto protokolo 4 straipsnio taikymui, Jungtinė Karalystė nedalyvauja priimančią šią direktyvą, taigi visiškai nėra jos saistoma ir neprivalo jos taikyti.
- (27) Ši direktyva tiek, kiek ji taikoma trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka arba nebeatitinka atvykimo sąlygų pagal Šengeno sienų kodeksą, plėtoja Šengeno *acquis* nuostatas, kurios netaikomos Airijai pagal 2002 m. vasario 28 d. Tarybos sprendimą 2002/192/EB dėl Airijos prašymo dalyvauti įgyvendinant kai kurias Šengeno *acquis* nuostatas<sup>(3)</sup>; be to, pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties pridėto Protokolo dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius ir nedarant poveikio minėto protokolo 4 straipsnio taikymui, Airija nedalyvauja priimančią šią direktyvą ir todėl visiškai nėra jos saistoma ir neprivalo jos taikyti.
- (28) Islandijos ir Norvegijos atžvilgiu šia direktyva – apimtimi, kuria ji taikoma trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka arba nebeatitinka atvykimo sąlygų pagal Šengeno sienų kodeksą – plėtojamos Šengeno *acquis* nuostatos, kaip apibrėžta Europos Sąjungos Tarybos ir Islandijos Respublikos bei Norvegijos Karalystės sudarytame susitarime dėl šių valstybių asociacijos įgyvendinamą, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis*, kurios priklauso Tarybos sprendimo 1999/437/EB<sup>(4)</sup> dėl tam tikrų priemonių taikant minėtą susitarimą 1 straipsnio C punkte nurodytai sričiai.
- (29) Šveicarijos atžvilgiu šia direktyva – tiek, kiek ji taikoma trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka arba nebeatitinka atvykimo sąlygų pagal Šengeno sienų kodeksą – plėtojamos Šengeno *acquis* nuostatos, kaip apibrėžta Europos Sąjungos, Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos pasirašytame susitarime dėl Šveicarijos Konfederacijos asociacijos įgyvendinamą, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis*, patenkančios į Sprendimo 1999/437/EB 1 straipsnio C punkte nurodytą sritį, minėtą sprendimą siejant su Tarybos sprendimo 2008/146/EB<sup>(5)</sup> dėl to susitarimo sudarymo Europos bendrijos vardu 3 straipsniu.
- (30) Lichtenšteino atžvilgiu šia direktyva – apimtimi, kuria ji taikoma trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka arba nebeatitinka atvykimo sąlygų pagal Šengeno sienų kodeksą – plėtojamos Šengeno *acquis* nuostatos, kaip apibrėžta Europos Sąjungos, Europos bendrijos, Šveicarijos Konfederacijos ir Lichtenšteino Kunigaikštystės protokolo dėl Lichtenšteino Kunigaikštystės prisijungimo prie Europos Sąjungos, Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl Šveicarijos Konfederacijos asociacijos įgyvendinamą, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis*, patenkančios į Sprendimo 1999/437/EB 1 straipsnio C punkte nurodytą sritį, minėtą sprendimą siejant su Tarybos sprendimo 2008/261/EB<sup>(6)</sup> dėl to protokolo pasirašymo Europos bendrijos vardu ir tam tikrų jo nuostatų laikino taikymo 3 straipsniu,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

#### I SKYRIUS

#### BENDROSIOS NUOSTATOS

##### 1 straipsnis

##### Objektas

Šia direktyva nustatomi bendri standartai ir tvarka, taikomi valstybėse narėse, grąžinant neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius, remiantis pagrindinėmis teisėmis kaip Bendrijos ir tarptautinės teisės bendraisiais principais, įskaitant pabėgėlių apsaugos ir žmogaus teisių reikalavimus.

<sup>(1)</sup> 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 562/2006, nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 105, 2006 4 13, p. 1).

<sup>(2)</sup> OL L 131, 2000 6 1, p. 43.

<sup>(3)</sup> OL L 64, 2002 3 7, p. 20.

<sup>(4)</sup> OL L 176, 1999 7 10, p. 31.

<sup>(5)</sup> OL L 53, 2008 2 27, p. 1.

<sup>(6)</sup> OL L 83, 2008 3 26, p. 3.

## 2 straipsnis

## Taikymo sritis

1. Ši direktyva taikoma trečiųjų šalių piliečiams, neteisėtai esantiems valstybės narės teritorijoje.

2. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti šios direktyvos trečiųjų šalių piliečiams:

- a) kuriems atsisakyta leisti atvykti pagal Šengeno sienų kodekso 13 straipsnį arba kuriuos kompetentingos institucijos sulaikė ar suėmė dėl neteisėto valstybės narės išorės sienos kirtimo sausuma, jūra ar oru, ir kurie po to nėra gavę leidimo ar teisės būti toje valstybėje narėje;
- b) kurie grąžinami pagal nacionalinę teisę vykdant baudžiamosios teisės sankciją arba tai yra baudžiamosios teisės sankcijos taikymo pasekmė, arba kuriems taikomos ekstradicijos procedūros.

3. Ši direktyva netaikoma asmenims, kurie naudojami Bendrijos laisvo judėjimo teise, kaip apibrėžta Šengeno sienų kodekso 2 straipsnio 5 dalyje.

## 3 straipsnis

## Sąvokų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamos šios sąvokų apibrėžtys:

- 1) „trečiosios šalies pilietis“ – asmuo, kuris nėra Sąjungos pilietis, kaip apibrėžta Sutarties 17 straipsnio 1 dalyje, ir kuris nėra asmuo, besinaudojantis Bendrijos laisvo judėjimo teise, kaip apibrėžta Šengeno sienų kodekso 2 straipsnio 5 dalyje;
- 2) „neteisėtas buvimas“ – trečiosios šalies piliečio, kuris, neatitinka arba nebeatitinka Šengeno sienų kodekso 5 straipsnyje nustatytų atvykimo sąlygų ar kitų atvykimo, buvimo ar gyvenimo toje valstybėje narėje sąlygų, buvimas valstybės narės teritorijoje;
- 3) „grąžinimas“ – trečiosios šalies piliečio grąžimo procesas – savanoriškai vykdant prievolę grįžti arba priverstinai – į:

— asmens kilmės šalį, arba

— tranzito šalį pagal Bendrijos ar dvišalius readmisijos susitarimus ar kitas nuostatas, arba

— kitą trečiąją šalį, į kurią atitinkamas trečiosios šalies pilietis savanoriškai nusprendžia grįžti ir į kurią jis būtų priimtas;

- 4) „sprendimas grąžinti“ – administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, kuriuo konstatuojama arba paskelbiama, kad trečiosios šalies piliečio buvimas yra neteisėtas, ir nustatoma ar nurodoma prievolė grįžti;
- 5) „išsiuntimas“ – priverstinis prievolės grįžti įvykdymas, tai yra fizinis išvežimas iš valstybės narės;
- 6) „draudimas atvykti“ – administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, uždraudžiantis nustatytą laiką atvykti į valstybių narių teritoriją ir būti joje, priimamas kartu su sprendimu grąžinti;
- 7) „pasislėpimo pavojus“ – tam tikru atveju esama priežasčių, kurios grindžiamos teisėje apibrėžtais konkrečiais kriterijais, manyti, kad trečiosios šalies pilietis, kuriam turi būti taikoma grąžinimo tvarka, gali pasislėpti;
- 8) „savanoriškas išvykimas“ – prievolės grįžti įvykdymas per sprendime grąžinti tam tikslui nustatytą laikotarpį;
- 9) „pažeidžiami asmenys“ – nepilnamečiai, nelydimi nepilnamečiai, neigalieji, pagyvenę žmonės, nėščios moterys, vieniši tėvai, turintys nepilnamečių vaikų, bei asmenys, kurie buvo kankinti, išprievartauti ar patyrė kitokių formų sunkų psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą.

## 4 straipsnis

## Palankesnės nuostatos

1. Ši direktyva nepažeidžia palankesnių nuostatų, įtvirtintų šiuose dokumentuose:

- a) dvišaliuose ar daugiašaliuose Bendrijos ar Bendrijos ir jos valstybių narių bei vienos ar daugiau trečiųjų šalių susitarimuose;
- b) dvišaliuose ar daugiašaliuose vienos ar daugiau valstybių narių ir vienos ar daugiau trečiųjų šalių susitarimuose.

2. Ši direktyva nepažeidžia jokių trečiosios šalies piliečiui galimai palankesnių nuostatų, numatytų Bendrijos *acquis*, susijusioje su imigracija ir prieglobsčiu.

3. Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės priimti ar taikyti palankesnes nuostatas asmenims, kuriems ji yra taikoma, jei tokios nuostatos neprieštarauja šiai direktyvai.

4. Į šios direktyvos taikymo sritį nepatenkančių trečiosios šalies piliečių atžvilgiu pagal 2 straipsnio 2 dalies a punktą valstybės narės:

a) užtikrina, kad elgesys ir apsaugos lygis nebūtų mažiau palankūs negu nustatyta 8 straipsnio 4 ir 5 dalyse (priversminių priemonių naudojimo apribojimai), 9 straipsnio 2 dalies a punkte (išsiuntimo atidėjimas), 14 straipsnio 1 dalies b ir d punktuose (neatidėliotina medicinos pagalba ir pažeidžiamų asmenų poreikių užtikrinimas) ir 16 bei 17 straipsniuose (sulaikymo sąlygos) ir

b) laikosi negrąžinimo principo.

#### 5 straipsnis

### **Negrąžinimas, vaiko interesai, šeimos gyvenimas ir sveikatos būklė**

Valstybės narės, įgyvendindamos šią direktyvą, tinkamai atsižvelgia į:

a) vaiko interesus,

b) šeimos gyvenimą,

c) atitinkamo trečiosios šalies piliečio sveikatos būklę,

ir laikosi negrąžinimo principo.

## II SKYRIUS

### **NETEISĖTO BUVIMO NUTRAUKIMAS**

#### 6 straipsnis

#### **Sprendimas grąžinti**

1. Valstybės narės priima sprendimą grąžinti kiekvieno trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio jų teritorijoje, atžvilgiu, nepažeisdamos 2–5 dalyse nurodytų išimčių.

2. Reikalaujama, kad neteisėtai valstybės narės teritorijoje esantys trečiosios šalies piliečiai, kurie turi kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, nedelsdami vyktų į tos kitos valstybės narės teritoriją. Kai suinteresuotas trečiosios šalies pilietis nesi-laiko šio reikalavimo arba kai trečiosios šalies piliečio neatidėliotinas išvykimas yra būtinas viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimais, taikoma 1 dalis.

3. Valstybės narės gali nepriimti sprendimo grąžinti jų teritorijoje neteisėtai esantį trečiosios šalies pilietį, jei atitinkamą trečiosios šalies pilietį priima atgal kita valstybė narė pagal šios direktyvos įsigaliojimo dieną galiojančius dvišalius susita-

rimus ar nuostatas. Tuo atveju valstybė narė, kuri priima atgal atitinkamą trečiosios šalies pilietį, taiko 1 dalį.

4. Valstybės narės, atsižvelgdamos į asmenines, humanitares ar kitas priežastis, bet kuriuo metu gali suteikti atskirą leidimą gyventi ar kitokią leidimą, suteikiantį teisę pasilikti neteisėtai jų teritorijoje esančiam trečiosios šalies piliečiui. Tokiu atveju sprendimas grąžinti nepriimamas. Jei sprendimas grąžinti jau buvo priimtas, jis panaikinamas arba sustabdomas leidimo gyventi arba kito leidimo, suteikiančio teisę pasilikti, galiojimo laikotarpiui.

5. Jei yra pradėta procedūra valstybės narės teritorijoje neteisėtai esančiam trečiosios šalies piliečiui siekiant pratęsti leidimą gyventi ar kitokią leidimą, suteikiantį teisę pasilikti, ta valstybė narė, nepažeisdama 6 dalies, apsveria galimybę nepriimti sprendimo grąžinti, kol bus baigta pradėta procedūra.

6. Šia direktyva valstybėms narėms neužkertamas kelias vienu administraciniu ar teismo sprendimu ar aktu priimti sprendimą užbaigti teisėtą buvimą kartu su sprendimu grąžinti ir (arba) sprendimu dėl išsiuntimo ir (arba) sprendimu uždrausti atvykti, kaip tai numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nepažeidžiant III skyriuje numatytų procesinės apsaugos priemonių arba kitų Bendrijos ir nacionalinėje teisėje numatytų atitinkamų nuostatų.

#### 7 straipsnis

### **Savanoriškas išvykimas**

1. Sprendime grąžinti numatomas atitinkamas laikotarpis savanoriškai išvykti, trunkantis nuo septynių iki trisdešimties dienų, nepažeidžiant 2 ir 4 dalyse nurodytų išimčių. Valstybės narės savo nacionalinės teisės aktuose gali nustatyti, kad toks laikotarpis suteikiamas tik atitinkamo trečiosios šalies piliečio prašymu. Tokiu atveju valstybės narės praneša atitinkamiems trečiosios šalies piliečiams apie galimybę pateikti tokį prašymą.

Numačius pirmoje pastraipoje numatytą laikotarpį, neatmetama galimybė atitinkamiems trečiosios šalies piliečiams išvykti anksčiau.

2. Valstybės narės atitinkamam laikotarpiui prireikus pratęsia savanoriško išvykimo laikotarpį, kiekvienu atveju atsižvelgdamos į atskiro atvejo konkrečias aplinkybes, pavyzdžiui, buvimo trukmę, ar yra mokyklą lankančių vaikų ir ar esama kitų šeimos bei socialinių ryšių.

3. Savanoriško išvykimo laikotarpiu, siekiant užkirsti kelią asmeniui pasislėpti, gali būti numatytos tam tikros prievolės, pavyzdžiui, prievolė reguliariai registruotis institucijose, atitinkamas piniginis užstatas, dokumentų paėmimas ar prievolė neišvykti iš tam tikros vietos.

4. Jeigu esama pasislėpimo pavojaus, arba jei prašymas dėl teisėto buvimo buvo atmestas, kaip akivaizdžiai nepagrįstas ar melagingas, arba jei suinteresuotas asmuo kelia pavojų viešajai tvarkai, visuomenės saugumui ar nacionaliniam saugumui, valstybės narės gali nesuteikti laikotarpio savanoriškai išvykti arba gali suteikti trumpesnį nei septynių dienų laikotarpį.

#### 8 straipsnis

##### Išsiuntimas

1. Valstybės narės imasi visų būtinų priemonių, kad įvykdytų sprendimą grąžinti, jei nebuvo suteiktas laikotarpis savanoriškai išvykti pagal 7 straipsnio 4 dalį arba jei nebuvo laikomasi įpareigojimo grįžti per savanoriško išvykimo laikotarpį, numatytą pagal 7 straipsnį.

2. Jei valstybė narė pagal 7 straipsnį yra suteikusi laikotarpį savanoriškai išvykti, sprendimas grąžinti gali būti įvykdytas tik pasibaigus tam laikotarpiui, išskyrus tuos atvejus, kai tuo laikotarpiu atsiranda pavojus, kaip nurodyta 7 straipsnio 4 dalyje.

3. Valstybės narės gali priimti atskirą administracinę ar teismo sprendimą arba aktą, nurodantį išsiųsti.

4. Jei valstybės narės (kraštutiniu atveju) taiko priverstines priemones siekdamos išsiųsti trečiosios šalies pilietį, kuris priešinas išsiuntimui, tokios priemonės turi būti proporcingos ir be nepagrįstos prievartos. Šios priemonės įgyvendinamos kaip numatyta nacionalinės teisės aktuose nepažeidžiant atitinkamo trečiosios šalies piliečio pagrindinių teisių, gerbiant jo orumą ir fizinį neliečiamumą.

5. Valstybės narės, išsiųsdamos asmenis oro transportu, atsižvelgia į Bendrąsias gaires dėl jungtinių išsiuntimų oro transportu saugos nuostatų, pridėtas prie Sprendimo 2004/573/EB.

6. Valstybės narės nustato veiksmingą priverstinio grąžinimo stebėsenos sistemą.

#### 9 straipsnis

##### Išsiuntimo atidėjimas

1. Valstybės narės atideda išsiuntimą:

a) tuo atveju, jei jis pažeistų negrąžinimo principą, arba

b) tol, kol nesuteikiamas sustabdymas pagal 13 straipsnio 2 dalį.

2. Valstybės narės atitinkamam laikotarpiui gali atidėti išsiuntimą, kiekvienu atveju atsižvelgdamos į atskiro atvejo konkrečias aplinkybes. Valstybės narės atsižvelgia visų pirma į:

a) trečiosios šalies piliečio fizinę ar psichinę būklę;

b) technines priežastis, pavyzdžiui, transporto pajėgumų trūkumą ar išsiuntimo neįvykdymą dėl kliūčių, susijusių su asmens tapatybės nustatymu.

3. Atidėjus išsiuntimą, kaip numatyta 1 ir 2 dalyse, atitinkamam trečiosios šalies piliečiui gali būti nustatytos 7 straipsnio 3 dalyje numatytos prievolės.

#### 10 straipsnis

##### Nelydimų nepilnamečių grąžinimas ir išsiuntimas

1. Prieš priimant sprendimą grąžinti nelydimą nepilnametį, atitinkamos įstaigos (ne tos įstaigos, kurios vykdo grąžinimą) turi suteikti pagalbą deramai atsižvelgdamos į vaiko interesus.

2. Valstybės narės institucijos, prieš išsiųsdamos nelydimą nepilnametį iš tos valstybės narės teritorijos, įsitikina, kad jis bus grąžintas jo šeimos nariui, paskirtam globėjui ar kad jis bus tinkamai priimtas valstybėje, į kurią jis grąžinamas.

#### 11 straipsnis

##### Draudimas atvykti

1. Sprendimai grąžinti priimami kartu su draudimu atvykti:

a) jei laikotarpis savanoriškai išvykti nebuvo suteiktas, arba

b) jei prievolė grįžti nebuvo įvykdyta.

Kitais atvejais sprendimai grąžinti gali būti priimami kartu su draudimu atvykti.

2. Draudimo atvykti trukmė nustatoma kiekvienu atveju tinkamai atsižvelgiant į visas su konkrečiu atveju susijusias aplinkybes ir iš esmės neviršija penkerių metų. Ji vis dėlto gali viršyti penkerius metus, jei trečiosios šalies pilietis kelia rimtą grėsmę viešajai tvarkai, valstybės saugumui ar nacionaliniam saugumui.

3. Valstybės narės apsvarsto, ar panaikinti arba sustabdyti draudimą atvykti tuo atveju, kai trečiosios šalies pilietis, kuriam taikomas draudimas atvykti, dėl kurio sprendimas priimtas pagal 1 dalies antrą pastraipą, gali įrodyti, kad jis išvyko iš valstybės narės teritorijos visiškai laikydamasis sprendimo grąžinti.

Nepažeidžiant 1 dalies pirmos pastraipos b punkto, draudimas atvykti netaikomas trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos ir kuriems pagal 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvą 2004/81/EB dėl leidimo gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus, bendradarbiaujantiems su kompetentingomis institucijomis<sup>(1)</sup>, suteiktas leidimas gyventi, ir tuo atveju, jei atitinkamas trečiosios šalies pilietis nekelia grėsmės viešajai tvarkai, visuomenės saugumui ar nacionaliniam saugumui.

Valstybės narės atskirais atvejais dėl humanitarinių priežasčių gali nepriimti draudimo atvykti, jį panaikinti arba sustabdyti.

Valstybės narės gali panaikinti ar sustabdyti draudimą atvykti atskirais atvejais ar tam tikrų jų kategorijų atvejais dėl kitų priežasčių.

4. Valstybei narei svarstant galimybę išduoti leidimą gyventi ar kitą joje būti teisę suteikiantį leidimą trečiosios šalies piliečiui, dėl kurio kita valstybė narė yra priėmusi draudimą atvykti, ji pirmiausia pasikonsultuoja su valstybe nare, kuri priėmė draudimą atvykti, ir atsižvelgia į jos interesus laikydamosi Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo<sup>(2)</sup> 25 straipsnio.

5. 1–4 dalys taikomos nepažeidžiant teisės į tarptautinę apsaugą valstybėse narėse, kaip apibrėžta 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų<sup>(3)</sup> 2 straipsnio a punkte.

### III SKYRIUS

#### PROCESINĖ APSAUGOS PRIEMONĖS

##### 12 straipsnis

###### Forma

1. Sprendimai grąžinti ir, jei tokie priimti, sprendimai uždrausti atvykti bei sprendimai dėl išsiuntimo priimami raštu pateikiant faktines ir teises priežastis, taip pat informaciją apie galimas teises teisių gynimo priemones.

Informacija apie faktines priežastis gali būti apribota, kai pagal nacionalinę teisę leidžiama riboti teisę gauti informaciją, pirmiausia nacionalinio saugumo, gynybos, visuomenės saugumo ir nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, nustatymo ir persekiojimo tikslais.

2. Esant prašymui valstybės narės užtikrina sprendimų, susijusių su grąžinimu, pagrindinių dalių, kaip nurodyta 1 dalyje, įskaitant informaciją dėl galimų teisinių teisių gynimo priemonių, vertimą raštu ar žodžiu į kalbą, kurią supranta arba pagrįstai turėtų suprasti trečiosios šalies pilietis.

3. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 2 dalies trečiosios šalies piliečiams, neteisėtai atvykusiems į valstybės narės teritoriją ir vėliau negavusiems leidimo ar teisės būti toje valstybėje narėje.

Tokiais atvejais sprendimai, susiję su grąžinimu, kaip nurodyta 1 dalyje, pateikiami standartine forma, kuri nustatoma nacionalinės teisės aktuose.

Valstybės narės pateikia bendro pobūdžio informacijos lapus, kuriuose mažiausiai penkiomis kalbomis, kurias dažniausiai vartoja arba supranta į atitinkamą valstybę narę atvykstantys nelegalūs migrantai, paaiškinami pagrindiniai standartinės formos elementai.

##### 13 straipsnis

#### Teisių gynimo priemonės

1. Atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikiama veiksminga teisių gynimo priemonė siekiant apskųsti ar peržiūrėti sprendimus, susijusius su grąžinimu, kaip nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, kompetentingame teisme arba kitoje administracinėje institucijoje ar kompetentingoje įstaigoje, sudarytoje iš narių, kurie yra nešališki ir naudojami nepriklausomumo apsaugos priemonėmis.

2. 1 dalyje minėta institucija ar įstaiga turi įgaliojimus peržiūrėti sprendimus, susijusius su grąžinimu, kaip nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, įskaitant galimybę laikinai sustabdyti jų vykdymą, išskyrus atvejus, kai laikinas sustabdymas jau taikomas pagal nacionalinės teisės aktus.

3. Atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikiama galimybė gauti teisinę konsultaciją, turėti atstovą ir, jei reikia, gauti lingvistinę pagalbą.

4. Valstybės narės užtikrina, kad, paprašius, pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus ar taisykles, susijusias su teisine pagalba, būtų nemokamai suteikiama reikalinga teisinė pagalba ir (arba) atstovavimas ir gali užtikrinti, kad tokia nemokama teisinė pagalba būtų teikiama ir (arba) teisiškai atstovaujama laikantis sąlygų, nustatytų Direktyvos 2005/85/EB 15 straipsnio 3–6 dalyse.

##### 14 straipsnis

#### Apsaugos priemonės iki grąžinimo

1. Valstybės narės užtikrina, išskyrus atvejus, kuriems taikomi 16 ir 17 straipsniai, kad trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu, pagal 7 straipsnį suteiktu laikotarpiu savanoriškai išvykti ir laikotarpiais, kuriais pagal 9 straipsnį buvo atidėtas išsiuntimas, kiek įmanoma būtų atsižvelgiama į šiuos principus:

<sup>(1)</sup> OL L 261, 2004 8 6, p. 19.

<sup>(2)</sup> OL L 239, 2000 9 22, p. 19.

<sup>(3)</sup> OL L 304, 2004 9 30, p. 12.

- a) išlaikoma jų teritorijoje esančių šeimos narių vienybė;
- b) teikiama neatidėliotina medicinos pagalba ir užtikrinamas būtinas ligos gydymas;
- c) nepilnamečiams sudaromos sąlygos dalyvauti pagrindinio švietimo sistemoje, atsižvelgiant į jų buvimo trukmę;
- d) į specialius pažeidžiamų asmenų poreikius.

2. Valstybės narės pagal savo nacionalinę teisę pateikia 1 dalyje nurodytiems asmenims rašytinį patvirtinimą, kad jiems suteiktas laikotarpis savanoriškai išvykti buvo pratęstas pagal 7 straipsnio 2 dalį arba kad sprendimas grąžinti laikinai nebus vykdomas.

#### IV SKYRIUS

### SULAIKYMAS SIEKiant IŠSIŪSTI

#### 15 straipsnis

##### Sulaikymas

1. Valstybės narės gali sulaikyti trečiosios šalies pilietį, kuriam taikoma grąžinimo tvarka tik tam, kad parengtų grąžinimą ir (arba) įvykdytų išsiuntimo procesą (nebent konkrečiu atveju gali būti veiksmingai taikomos kitos pakankamos, tačiau švelnesnės priverstinės priemonės), visų pirma, kai:

- a) esama pasislėpimo pavojaus, arba
- b) atitinkamas trečiosios šalies pilietis vengia pasirengimo grąžinimui ar išsiuntimo proceso, arba jiems trukdo.

Sulaikymas turi trukti kuo trumpiau ir būti taikomas tik tol, kol tinkamai vykdomas pasiruošimas išsiuntimui.

2. Įsakymą sulaikyti priima administracinės ar teisminės institucijos.

Įsakymas sulaikyti parengiamas raštu pateikiant faktines ir teisines priežastis.

Kai įsakymą sulaikyti priima administracinės institucijos, valstybės narės:

- a) numato atlikti skubią sulaikymo teisėtumo teisminę peržiūrą ir kuo skubiau po sulaikymo pradžios priimti sprendimą,
- b) arba atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikia teisę imtis procesinių veiksmų, kuriais būtų skubiai atlikta sulaikymo teisėtumo teisminė peržiūra ir kuo skubiau po atitinkamų procesinių veiksmų pradžios būtų priimtas sprendimas.

Šiuo atveju valstybės narės nedelsdamos praneša atitinkamam trečiosios šalies piliečiui apie galimybę imtis tokių procesinių veiksmų.

Atitinkamas trečiosios šalies pilietis nedelsiant paleidžiamas, jei sulaikymas yra neteisėtas.

3. Kiekvienu atveju sulaikymas peržiūrimas pagrįstais laiko tarpais atitinkamo trečiosios šalies piliečio prašymu arba *ex officio*. Pratęstų sulaikymo laikotarpių atveju teisminė institucija prižiūri, kaip atliekamos peržiūros.

4. Paaikšėjus, kad dėl teisinių ar kitokių priežasčių nebėra pagrįstos tikimybės išsiųsti arba 1 dalyje nustatytų aplinkybių nebesama, sulaikymas tampa nebepateisinamas ir atitinkamas asmuo nedelsiant paleidžiamas.

5. Sulaikymas trunka tol, kol tenkinamos 1 dalyje nustatytos sąlygos ir jis yra būtinas siekiant užtikrinti sėkmingą išsiuntimą. Kiekviena valstybė narė nustato sulaikymo laikotarpio ribą, kuri negali viršyti šešių mėnesių.

6. Valstybės narės negali pratęsti 5 dalyje nurodyto laikotarpio, tačiau laikydamosi nacionalinės teisės gali pratęsti ribotam laikotarpiui, neviršijančiam dar dvylikos mėnesių, tais atvejais, kai tikėtina, jog nepaisant visų jų pagrįstų pastangų, išsiuntimo procedūra užtruks ilgiau dėl to, kad:

- a) suinteresuotasis trečiosios šalies pilietis nepakankamai bendradarbiauja, arba
- b) vėluojama gauti reikiamus dokumentus iš trečiųjų šalių.

#### 16 straipsnis

##### Sulaikymo sąlygos

1. Sulaikymas paprastai vykdomas specialiuose sulaikymo centruose. Jeigu valstybė narė neturi galimybių apgyvendinti tokius asmenis specialiame sulaikymo centre ir turi naudotis įkalinimo įstaigų patalpomis, sulaikyti trečiosios šalies piliečiai atskiriami nuo kalinių.

2. Sulaikytiems trečiosios šalies piliečiams paprašius, jiems suteikiama galimybė per pagrįstą laikotarpį susisiekti su teisinais atstovais, šeimos nariais ir kompetentingomis konsulinėmis įstaigomis.

3. Ypatingas dėmesys skiriamas pažeidžiamiems asmenims. Teikiama neatidėliotina medicinos pagalba ir užtikrinamas būtinas ligos gydymas.

4. Atitinkamoms kompetentingoms nacionalinėms, tarptautinėms ir nevyriausybinėms organizacijoms bei įstaigoms suteikiama galimybė apsilankyti sulaikymo centruose, kaip nurodyta 1 dalyje, tiek, kiek jie yra naudojami trečiųjų šalių piliečių sulaikymui pagal šį skyrių. Tokiems vizitams gali reikėti gauti leidimą.

5. Sulaikytiems trečiosios šalies piliečiams sistemingai teikiama informacija, paaiškinanti sulaikymo centre taikomas taisykles bei nustatanti jų teises ir pareigas. Tokia informacija apima informaciją apie nacionalinėje teisėje numatytą jų teisę susisiekti su 4 dalyje nurodytomis organizacijomis ir įstaigomis.

#### 17 straipsnis

##### **Nepilnamečių ir šeimų sulaikymas**

1. Nelydimi nepilnamečiai ir šeimos, kuriose yra nepilnamečių, sulaikomi tik kraštutiniu atveju ir kuo trumpesniai laikui.

2. Sulaikytos šeimos, laukiančios išsiuntimo, apgyvendinamos atskirai, užtikrinant atitinkamą privatumą.

3. Sulaikyti nepilnamečiai turi galimybę užsiimti laisvalaikio veikla, įskaitant pagal jų amžių jiems tinkamus žaidimus ir pramogas, ir turi teisę į švietimą, atsižvelgiant į jų buvimo trukmę.

4. Nelydimi nepilnamečiai, jei tai įmanoma, apgyvendinami institucijose, kurių darbuotojai ir patalpos yra tinkami atsižvelgiant į jų amžiaus asmenų poreikius.

5. Nepilnamečių, laukiančių išsiuntimo, sulaikymo atvejais pagrindinis dėmesys turi būti skiriamas vaiko interesams.

#### 18 straipsnis

##### **Nepaprastosios padėtys**

1. Tais atvejais, kai dėl išskirtinai didelio trečiosios šalies piliečių, kurie turi būti grąžinti, skaičiaus atsiranda nenumatyta didelė našta valstybės narės sulaikymo centrams arba jos administracinių ar teisminių institucijų darbuotojams, tokia valstybė narė, kol tęsiasi išskirtinė padėtis, gali nuspręsti, kad būtų numatyti ilgesni negu 15 straipsnio 2 dalies trečioje pastraipoje nustatyti teisminės peržiūros laikotarpiai ir būtų imamasi skubių priemonių dėl sulaikymo sąlygų, nukrypstančių nuo 16 straipsnio 1 dalyje ir 17 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų.

2. Jei atitinkama valstybė narė imasi tokių išskirtinių priemonių, ji apie tai informuoja Komisiją. Ji taip pat informuoja Komisiją, kai tik nebelieka priežasčių taikyti šias išskirtines priemones.

3. Šio straipsnio nuostatos nesuteikia galimybės valstybėms narėms nukrypti nuo jų bendros pareigos imtis visų būtinų bendro ar specialaus pobūdžio priemonių, kad būtų užtikrintas pagal šią direktyvą numatytas jų pareigų vykdymas.

#### V SKYRIUS

##### **BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

#### 19 straipsnis

##### **Atskaitomybė**

Komisija kas trejus metus pateikia ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai apie šios direktyvos taikymą valstybėse narėse ir prireikus siūlo pakeitimus.

Komisija pirmąją ataskaitą pateikia ne vėliau kaip iki 2013 m. gruodžio 24 d. ir daugiausia dėmesio skiria visų pirma 11 straipsnio, 13 straipsnio 4 dalies ir 15 straipsnio taikymui valstybėse narėse. Atsižvelgdama į 13 straipsnio 4 dalį, Komisija valstybėse narėse visų pirma įvertina papildomą finansinį ir administracinį poveikį.

#### 20 straipsnis

##### **Perkėlimas į nacionalinę teisę**

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini šiai direktyvai įgyvendinti ne vėliau kaip iki 2010 m. gruodžio 24 d. Atsižvelgdamos į 13 straipsnio 4 dalį, valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini šiai direktyvai įgyvendinti ne vėliau kaip iki 2011 m. gruodžio 24 d. Jos nedelsdamos perduoda Komisijai tų priemonių tekstus.

Valstybės narės, tvirtindamos šias priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą, arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Tokios nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų pagrindinių nacionalinės teisės nuostatų tekstus.

#### 21 straipsnis

##### **Ryšys su Šengeno konvencija**

Ši direktyva pakeičia Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo 23 ir 24 straipsnių nuostatas.

#### 22 straipsnis

##### **Įsigaliojimas**

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną nuo jos paskelbimo Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje.

## 23 straipsnis

**Adresatai**

Ši direktyva skirta valstybėms narėms pagal Europos bendrijos steigimo sutartį.

Priimta Strasbūre, 2008 m. gruodžio 16 d.

*Europos Parlamento vardu*

*Pirmininkas*

H.-G. PÖTTERING

*Tarybos vardu*

*Pirmininkas*

B. LE MAIRE

---